

Besluit van , houdende wijziging van het Besluit houders van dieren, het Besluit diergeneeskundigen en enkele andere besluiten vanwege het aanwijzen van gedragsbehoeften van in de veehouderij gehouden pluimvee, kalveren, runderen en varkens en daarmee samenhangende houdvoorschriften en het uitschakelen van lichamelijke ingrepen in de veehouderij (Besluit dierwaardige veehouderij)

[KetenID WGK027731]

Concept voor internetconsultatie

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, nr. WJZ.....;

Gelet op de artikelen 2.2, tiende en twaalfde lid, 2.3a, eerste en derde lid, 2.5, tweede lid, en 2.8, tweede lid, van de Wet dieren;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van nr.);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur van, nr. WJZ.....;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I (Wijziging Besluit houders van dieren per 2027)

Het Besluit houders van dieren wordt als volgt gewijzigd:

A

In hoofdstuk 2, paragraaf 2, wordt na artikel 2.5 een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.5a. Klimaatadaptatieplan

1. Een houder heeft een klimaatadaptatieplan waarin maatregelen zijn opgenomen ter voorkoming van hittestress en koudestress bij de door de houder gehouden dieren.
2. Het klimaatadaptatieplan maakt onderdeel uit van het bedrijfsgezondheidsplan.

B

Aan artikel 2.14 worden vier leden toegevoegd, luidende:

3. Bij het constateren van kwetsuren aan staarten, bedoeld in artikel 2.3, onderdeel b, onder 1°, van het Besluit diergeneeskundigen:
 - a. doet de houder onmiddellijk onderzoek naar de oorzaken daarvan, en
 - b. neemt de houder onverwijld maatregelen om staartbijten, oorbijten en andere gedragsstoornissen tegen te gaan.
4. De houder registreert in een logboek als er sprake is van kwetsuren aan staarten uiterlijk binnen twee weken na het constateren daarvan:
 - a. wat die kwetsuren zijn,
 - b. op welke datum die zijn geconstateerd,
 - c. bij welke diercategorie of diercategorieën die zijn geconstateerd,
 - d. bij hoeveel dieren die kwetsuren zijn geconstateerd,
 - e. in welke stal en welke groep die zijn geconstateerd,
 - f. wat de kwetsuren heeft of vermoedelijk heeft veroorzaakt,
 - g. welke maatregelen zijn genomen om dit tegen te gaan, en
 - h. per maatregel of en in hoeverre die effectief is gebleken.
5. Het logboek maakt onderdeel uit van het bedrijfsgezondheidsplan.

6. De houder voert halfjaarlijks per diercategorie een risicoanalyse uit met het oog op het voorkomen van staartbijten. In die risicoanalyse worden in ieder geval de volgende aspecten beoordeeld en vastgelegd in het logboek, bedoeld in het vierde lid:

- a) de kwaliteit en de kwantiteit van het beschikbare afleidingsmateriaal,
- b) de hygiëne,
- c) het thermisch comfort en de luchtkwaliteit,
- d) de gezondheidstoestand,
- e) de mate van competitie om voedsel en ruimte, en
- f) de voeding.

C

Na artikel 2.14 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.14a. Verbeterplan tegengaan agressie

1. Een houder voert gedurende een jaar een door een diergeneeskundige voor het bedrijf van de houder opgesteld verbeterplan uit als:

- a. een ingreep als bedoeld in artikel 2.3, onderdeel b, van het Besluit diergeneeskundigen wordt uitgevoerd, of
- b. bij de evaluatie van het bedrijfsgezondheidsplan uit het logboek, als bedoeld in artikel 2.14, vierde lid, blijkt dat in een jaar vaker dan eens in een kwartaal bij een diercategorie kwetsuren aan staarten, als bedoeld in artikel 2.3, onderdeel b, onder 1°, van het Besluit diergeneeskundigen, zijn geconstateerd en de genomen maatregelen om staartbijten, oorbijten en andere gedragsstoornissen tegen te gaan niet hebben geleid tot het eindigen daarvan.

2. Het verbeterplan maakt onderdeel uit van het bedrijfsgezondheidsplan.

3. Het verbeterplan bevat een beschrijving van door de houder structureel door te voeren maatregelen om staartbijten, oorbijten en andere gedragsstoornissen tegen te gaan.

4. Bij het actualiseren van het verbeterplan worden de resultaten van de risicoanalyse bedoeld in artikel 2.14, vijfde lid, betrokken.

D

Artikel 2.18, vierde lid, vervalt, onder vernummering van het vijfde en zesde lid tot vierde en vijfde lid.

E

Artikel 2.19 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het vijfde lid komt te luiden:

5. Een stal bestemd voor een zogende zeug met biggen:

- a. heeft een oppervlakte van ten minste 6,5 m², en
- b. is voorzien van een bescherming voor de biggen.

2. Het zesde lid komt te luiden:

6. In een stal bestemd voor een zogende zeug met biggen wordt een gelt of een zeug niet zo gehouden dat het zich niet vrij kan bewegen of omdraaien, met uitzondering van:

- a. de periode van een dag voor tot en met vier dagen na het werpen, en
- b. de periode van vijf tot en met zeven dagen na het werpen, mits de houder aannemelijk kan maken dat het niet vrij kunnen bewegen of omdraaien noodzakelijk is met het oog op de gezondheid van de zeug of haar biggen.

3. Er worden drie leden toegevoegd, luidende:

7. Het bepaalde in het vijfde en zesde lid is tot 1 januari 2040 niet van toepassing op stallen die voor 1 januari 2027 reeds in gebruik waren voor het houden van varkens voor de bedrijfsmatige productie van dierlijke producten, mits de houder kan aantonen dat:

- a. de stal op 31 december 2026 in gebruik was voor het houden van varkens, en
- b. de stal sindsdien niet ingrijpend is verbouwd.

8. Een stal, als bedoeld in het zevende lid, bestemd voor een zogende zeug met biggen, waarin de zeug zich vrij kan bewegen en kan omdraaien, is voorzien van een bescherming voor de biggen.

9. In een stal, als bedoeld in het zevende lid, waarin een zogende zeug met biggen zich niet vrij kan bewegen of omdraaien, beschikken de biggen over voldoende ruimte om ongehinderd te kunnen worden gezoogd.

F

Na artikel 2.22 wordt er een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.22a. Zelfverzorgingsgedrag

1. Een varken heeft permanent de mogelijkheid om zich aan een daartoe geschikt middel te schuren.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op het houden van varkens in dekstallen of stallen waarin een zogende zeug met biggen zich niet vrij kan bewegen of omdraaien.

G

Na artikel 2.26 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.26a. Gids voor goede praktijken

1. De houder van varkens maakt bij de bedrijfsvoering gebruik van een Gids voor goede praktijken die aanbevelingen bevat voor de naleving van de voorgaande voorschriften in deze paragraaf.
2. Een Gids voor goede praktijken is opgesteld door een sectororganisatie van varkenshouders, na overleg met ten minste een dierenwelzijnsorganisatie en ten minste een dierenwelzijnsdeskundige.
3. Het eerste lid is niet van toepassing wanneer er geen actuele Gids voor goede praktijken beschikbaar is die voldoet aan de in het tweede lid gestelde voorwaarden.

H

Artikel 2.31, tweede, derde en vierde lid, vervalt.

I

Artikel 2.33 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:
 1. Indien een kalf individueel wordt gehuisvest, heeft het kalf ten minste de beschikking over 1,5 m² vloeroppervlakte.
2. Het tweede lid komt te luiden:
 2. De individuele huisvesting:
 - a. is zo uitgevoerd dat naast elkaar gehouden kalveren elkaar kunnen zien en aanraken, en
 - b. maakt het mogelijk dat wanneer meerdere kalveren individueel worden gehuisvest zij steeds ten minste één ander kalf kunnen zien en aanraken.
3. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
 3. Het tweede lid is niet van toepassing op individuele huisvesting voor het isoleren van zieke dieren.

J

Na artikel 2.45 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.45a. Gids voor goede praktijken

1. De houder van kalveren maakt bij de bedrijfsvoering gebruik van een Gids voor goede praktijken die aanbevelingen bevat voor de naleving van de voorgaande artikelen van deze paragraaf.
2. Een Gids voor goede praktijken is opgesteld door een sectororganisatie van kalverhouders, na overleg met ten minste een dierenwelzijnsorganisatie en ten minste een dierenwelzijnsdeskundige.
3. Het eerste lid is niet van toepassing wanneer er geen actuele Gids voor goede praktijken beschikbaar is die voldoet aan de in het tweede lid gestelde voorwaarden.

K

In hoofdstuk 2, paragraaf 5, wordt na paragraaf 5.3 een paragraaf toegevoegd, luidende:

§ 5.4. Welzijnsvoorschriften voor productie gehouden melkveeunderen

Artikel 2.46b. Toepassingsbereik en begripsomschrijvingen

1. In deze paragraaf wordt verstaan onder *melkveeund*: rund behorend tot de soort *Bos primigenius taurus* en ouder dan zes maanden dat wordt gehouden voor of vanwege de bedrijfsmatige productie van melk.
2. Deze paragraaf is van toepassing op melkveeunderen.

Artikel 2.46c. Gedragsbehoeften runderen

<gereserveerd>

Artikel 2.46d. Zelfverzorgingsgedrag

<gereserveerd>

Artikel 2.46e. Voederplaats

De stal beschikt over voldoende voederplaatsen voor de in de stal gehouden melkveeunderen.

Artikel 2.46f. Voederen

<gereserveerd>

Artikel 2.46g. Drinkwater

<gereserveerd>

Artikel 2.46h. Bezettingsdichtheid

<gereserveerd>

Artikel 2.46i. Ligplaats

1. De stal beschikt over een ligplaats per melkveeund.
2. De vloer van de ligruimte geeft voldoende grip, is droog en indrukbaar, zonder dat dit gevaar op levert voor het melkveeund bij het gaan liggen of bij het opstaan.
3. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is tot 1 januari 2030 niet van toepassing op stallen die voor 1 januari 2027 reeds in gebruik waren voor het houden van melkveeunderen voor de bedrijfsmatige productie van dierlijke producten, mits de houder kan aantonen dat:
 - a. die stal op 31 december 2026 in gebruik was voor het houden van melkveeunderen, en
 - b. de stal sindsdien niet ingrijpend is verbouwd.

Artikel 2.46j. Tijdelijke afzondering

1. Een ziek melkveeund mag worden afgezonderd van de koppel in een daartoe bestemde ruimte.
2. Vanuit de ruimte, bedoeld in het eerste lid, heeft het melkveeund permanent rechtstreeks zicht op en is het binnen gehooraafstand van de koppel waartoe het behoort, voor zover de koppel in de stal is.
3. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is tot 1 januari 2030 niet van toepassing op stallen die voor 1 januari 2027 reeds in gebruik waren voor het houden van melkveeunderen voor de bedrijfsmatige productie van dierlijke producten, mits de houder kan aantonen dat:
 - a. die stal op 31 december 2026 in gebruik was voor het houden van melkveeunderen, en
 - b. de stal sindsdien niet ingrijpend is verbouwd.

Artikel 2.46k. Afkalven

1. Een melkveeund dat gaat kalven wordt in de gelegenheid gesteld zich in een daartoe bestemde ruimte in de stal af te zonderen van de koppel.
2. Vanuit de ruimte bedoeld in het eerste lid heeft het melkveeund permanent en rechtstreeks zicht op en is het binnen gehooraafstand van de koppel waartoe het behoort, voor zover de koppel in de stal is.
3. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is tot 1 januari 2030 niet van toepassing op stallen die voor 1 januari 2027 reeds in gebruik waren voor het houden van melkveeunderen voor de bedrijfsmatige productie van dierlijke producten, mits de houder kan aantonen dat:
 - a. die stal op 31 december 2026 in gebruik was voor het houden van melkveeunderen, en
 - b. de stal sindsdien niet ingrijpend is verbouwd.

Artikel 2.46l. Niet aanbinden

<gereserveerd>

Artikel 2.46m. Vloer

<gereserveerd>

Artikel 2.46n. Gids voor goede praktijken

1. De houder van melkveerunderen maakt bij de bedrijfsvoering gebruik van een Gids voor goede praktijken die aanbevelingen bevat voor de naleving van deze paragraaf.
2. Een Gids voor goede praktijken is opgesteld door een sectororganisatie van melkveehouders, na overleg met ten minste een dierenwelzijnsorganisatie en ten minste een dierenwelzijnsdeskundige.
3. Het eerste lid is niet van toepassing wanneer er geen actuele Gids voor goede praktijken beschikbaar is die voldoet aan de in het tweede lid gestelde voorwaarden.

L

In artikel 2.49 vervallen onderdelen d en e, onder verlettering van onderdeel f tot d.

M

Artikel 2.61 komt te luiden:

Artikel 2.61. Gids voor goede praktijken

1. De houder van vleeskuikens maakt bij de bedrijfsvoering gebruik van een Gids voor goede praktijken die aanbevelingen bevat voor de naleving van deze paragraaf.
2. Een Gids voor goede praktijken is opgesteld door een sectororganisatie van houders van vleeskuikens, na overleg met ten minste een dierenwelzijnsorganisatie en ten minste een dierenwelzijnsdeskundige.
3. Het eerste lid is niet van toepassing wanneer er geen actuele Gids voor goede praktijken beschikbaar is die voldoet aan de in het tweede lid gestelde voorwaarden.

N

De artikelen 2.64 en 2.65 vervallen.

O

In de begripsomschrijvingen van "plateau" en van "zitstok" in artikel 2.65a vervalt de zinsnede "van hout of kunststof".

P

Na artikel 2.65f wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.65g. Gids voor goede praktijken

1. De houder van ouderdieren maakt bij de bedrijfsvoering gebruik van een Gids voor goede praktijken die aanbevelingen bevat voor de naleving van deze paragraaf.
2. Een Gids voor goede praktijken is opgesteld door een sectororganisatie van houders van ouderdieren, na overleg met ten minste een dierenwelzijnsorganisatie en ten minste een dierenwelzijnsdeskundige.
3. Het eerste lid is niet van toepassing wanneer er geen actuele Gids voor goede praktijken beschikbaar is die voldoet aan de in het tweede lid gestelde voorwaarden.

Q

Artikel 2.68, tweede lid, komt te luiden:

2. In afwijking van het eerste lid is het tot 1 januari 2035 toegestaan legkippen in een kooi als bedoeld in artikel 2.71 te houden indien de legkippen ten minste worden gehuisvest en verzorgd overeenkomstig de artikelen 2.71 en 2.73 tot en met 2.76, en mits de houder kan aantonen dat:
 - a. de koloniehuisvesting in die stal op 31 december 2026 in gebruik was, en
 - b. de stal waarin de koloniehuisvesting wordt toegepast, sindsdien niet ingrijpend is verbouwd.

R

In paragraaf 6.1.3 wordt na artikel 2.76 een artikel toegevoegd luidende:

Artikel a2.76a. Gids voor goede praktijken

1. De houder van legkippen maakt bij de bedrijfsvoering gebruik van een Gids voor goede praktijken die aanbevelingen bevat voor de naleving van deze paragraaf.
2. Een Gids voor goede praktijken is opgesteld door een sectororganisatie van legkippenhouders, na overleg met ten minste een dierenwelzijnsorganisatie en ten minste een dierenwelzijnsdeskundige.
3. Het eerste lid is niet van toepassing wanneer er geen actuele Gids voor goede praktijken beschikbaar is die voldoet aan de in het tweede lid gestelde voorwaarden.

S

In hoofdstuk 2 wordt na artikel 2.78 een paragraaf toegevoegd, luidende:

§ 11. Evaluatie dierwaardige veehouderij

Artikel 2.79. Evaluatie dierwaardige veehouderij

1. Onze Minister zendt telkens uiterlijk binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van artikel I, II, III en VI van het Besluit dierwaardige veehouderij een verslag aan de Staten-Generaal over de doeltreffendheid en de effecten van de aangewezen gedragsbehoeften, waarin in elk geval wordt beschreven of de dan beschikbare wetenschappelijke kennis over die gedragsbehoeften met het oog op een dierwaardige veehouderij noopt tot aanpassing van de in dit besluit opgenomen voorschriften aan houders.
2. Onze Minister zendt uiterlijk in 2028, 2033 en 2038 een verslag aan de Staten-Generaal over nog niet in werking getreden voorschriften van het Besluit dierwaardige veehouderij, waarin in elk geval wordt beschreven:
 - a. of er nieuwe inzichten zijn in de gevolgen voor emissies van stoffen of gassen waaraan op grond van regelgeving van de Europese Unie of van Nederlandse regelgeving beperkingen zijn gesteld van dierenwelzijnsmaatregelen die nog niet in werking zijn getreden en als die gevolgen er zijn, welke die zijn,
 - b. wat de dan verwachte gemiddelde duur van vergunningverlening is, voor zover vergunningverlening voorwaardelijk is voor het kunnen uitvoeren van een of meer nog niet in werking getreden voorschriften, en
 - c. de ontwikkeling van het verdienvermogen van de veehouderij.
3. In het verslag dat uiterlijk in 2028 wordt toegezonden, bedoeld in het tweede lid, wordt ook beschreven wat de dan verwachte gevolgen zijn van een verbod op het verrichten van de lichamelijke ingreep bedoeld in artikel 2.3, onderdeel b, van het Besluit diergeneeskundigen.

T

Artikel 6.3 vervalt.

Artikel II (Wijziging Besluit houders van dieren per 2028)

Het Besluit houders van dieren wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1.20, derde lid, wordt de zinsnede “voor varkens 21 dagen” vervangen door “voor varkens 25 dagen”.

B

Na artikel 2.16 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.16a. Gasconcentraties in de stal

Onverminderd artikel 2.5, vierde lid, bedraagt de concentratie in de stal van:

- a. CO²: ten hoogste 3000 ppm,
- b. <gereserveerd>.

C

Aan artikel 2.18 wordt een lid toegevoegd, luidende:

6. Van de roostervloer in stallen voor gespeende biggen wordt een deel afgedekt met een bovenlaag die geschikt is om hokverrijking als bedoeld in artikel 2.22, eerste lid, aan te bieden.

D

Artikel 2.26 wordt als volgt gewijzigd:

- 1. Het derde lid komt te luiden:
- 3. Geste en drachtige zeugen en gelten beschikken over een hoeveelheid bulk- of vezelrijk voer, energierijk voer en ruwvoer dat toereikend is om hun honger te stillen en in de behoefte tot kauwen te voorzien.
- 2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
- 4. Biggen ouder dan een week krijgen tegelijkertijd met en bij de zeug ook steeds voer aangeboden.

E

Na artikel 2.45a wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.45b. Transportleeftijd kalveren

Het is verboden een kalf te vervoeren bij vervoer dat geheel binnen Nederland plaatsheeft als het kalf jonger dan vier weken oud is.

F

Artikel 2.46c komt te luiden:

Artikel 2.46c. Gedragsbehoeften runderen

- 1. Gedragsbehoeften als bedoeld in artikel 2.2, twaalfde lid, van de wet zijn voor melkveerunderen:
 - a. gedrag gericht op thermoregulatie,
 - b. <gereserveerd>.
- 2. Aan gedragsbehoeften als bedoeld in het eerste lid wordt voldaan door naleving van de in deze paragraaf gestelde regels.

G

Artikel 2.46d komt te luiden:

Artikel 2.46d. Zelfverzorgingsgedrag

- 1. Een melkveerund heeft permanent de mogelijkheid om de vacht te verzorgen met een daartoe geschikt middel.
- 2. Geschikte middelen als bedoeld in het eerste lid zijn in elk geval roterende koeborstels.

H

Artikel 2.46f komt te luiden:

Artikel 2.46f. Voederen

Melkveerunderen hebben onbeperkt toegang tot een toereikende hoeveelheid ruwvoer dat vezelrijk is en een toereikende voedingswaarde heeft.

I

Artikel 2.63 komt te luiden:

Artikel 2.63. Voorkomen van voetzoollaesies

1. De houder treft maatregelen om voetzoollaesies bij vleeskuikens te voorkomen.
2. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld over het voorkomen van voetzoollaesies bij vleeskuikens.

Artikel III (Wijziging Besluit houders van dieren per 2030)

Het Besluit houders van dieren wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 2.12 wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding "1" geplaatst.
2. Er worden twee leden toegevoegd, luidende:
 2. Een houder voert gedurende een jaar, vanaf het moment dat een ingreep als bedoeld in artikel 2.3, onderdeel c, van het Besluit diergeneeskundigen wordt uitgevoerd, een door een diergeneeskundige voor het bedrijf van de houder opgesteld verbeterplan uit houdende maatregelen die dienen ter voorkoming van staartbijten en andere gedragsstoornissen.
 3. Het verbeterplan maakt onderdeel uit van het bedrijfsgezondheidsplan.

B

Artikel 2.16a, onderdeel b, komt te luiden:

- b. ammoniak: gemiddeld ten hoogste 20 ppm.

C

Aan artikel 2.26 wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. De houder neemt toereikende maatregelen om concurrentie om voerplaatsen en waterplaatsen te voorkomen.

D

In artikel 2.29 vervalt in de begripsomschrijving van "stal" de zinsnede ", al dan niet in eenlingboxen,".

E

Na artikel 2.30 worden twee artikelen toegevoegd, luidende:

Artikel 2.30a. Gedragsbehoeften kalveren

1. Gedragsbehoeften als bedoeld in artikel 2.2, twaalfde lid, van de wet zijn voor kalveren:
 - a. gedrag gericht op thermoregulatie,
 - b. zooggedrag,
 - c. ontvangen van maternale zorg.
2. In een gedragsbehoefte als bedoeld in het eerste lid wordt voorzien door naleving van de in deze paragraaf gestelde regels.

Artikel 2.30b. Zelfverzorgingsgedrag

1. Een kalf ouder dan veertien dagen heeft permanent de mogelijkheid om de vacht te verzorgen met een daartoe geschikt middel.
2. Geschikte middelen als bedoeld in het eerste lid zijn in elk geval roterende koeborstels.

F

Artikel 2.32 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Een kalf ouder dan veertien dagen wordt niet individueel gehuisvest.

2. Het derde lid komt te luiden:

3. Een kalf heeft de beschikking over ten minste 2 m² vloeroppervlakte.

3. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Een kalf ouder dan veertien dagen wordt met ten minste één andere kalf of rund gehouden.

G

In artikel 2.36, vierde lid, wordt de zinsnede "niet in eenlingboxen zijn gehuisvest" vervangen door "niet individueel gehuisvest".

H

In artikel 2.37, tweede lid, vervalt de zinsnede "bestemd voor vleeskalveren ten minste 2% van de vloeroppervlakte van de stal bedraagt en van een stal bestemd voor andere kalveren dan vleeskalveren".

I

In artikel 2.38, derde lid, wordt de zinsnede "ten minste één eetplaats per drie kalveren" vervangen door "ten minste één eetplaats per kalf".

J

Artikel 2.41 wordt als volgt gewijzigd:

1. Er wordt een lid ingevoegd, onder vernummering van het tweede, derde en vierde lid, tot derde vierde en vijfde lid, luidende:

2. Onverminderd het eerste lid hebben kalveren onbeperkt toegang tot een toereikende hoeveelheid ruwvoer dat vezelrijk is en een toereikende voedingswaarde heeft.

2. In het derde lid wordt de zinsnede "een gemiddeld hemoglobinegehalte van ten minste 4.5 mmol/l" vervangen door "een hemoglobinegehalte van ten minste 5.3 mmol/l".

K

Na artikel 2.41 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.41a. Melk uit een speen

Een kalf krijgt ten minste gedurende de eerste zes weken melk uit een speen die zo wordt aangeboden dat het kalf in zoogpositie kan drinken.

L

Artikel 2.42 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Een kalf ouder dan veertien dagen heeft permanent toegang tot vers drinkwater.

2. Onder vernummering van het tweede en derde lid tot derde en vierde lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:

2. Aan een kalf ouder dan veertien dagen kunnen naast vers drinkwater ook andere vloeistoffen worden verstrekt om in zijn behoefte aan drinken te voorzien.

3. Het derde lid komt te luiden:

3. Een kalf krijgt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen zes uur na zijn geboorte, koebiest te drinken.

M

In artikel 2.44, eerste lid, wordt "eenlingboxen" vervangen door "individuele huisvestingen".

N

Artikel 2.45 wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding "1" geplaatst.
2. Er worden twee leden toegevoegd, luidende:
 2. Wanneer meerdere kalveren zijn afgezonderd, kunnen die elkaar rechtstreeks zien en horen.
3. Vanuit de ruimte, bedoeld in het eerste lid, heeft het kalf permanent rechtstreeks zicht op en is het binnen gehoorafstand van de koppel waartoe het behoort, voor zover de koppel in de stal is.

O

Artikel 2.46c, eerste lid, onderdeel b, komt te luiden:

- b. geven van maternale zorg.

P

Artikel 2.46g komt te luiden:

Artikel 2.46g. Drinkwater

Voor melkveeunderen is permanent vers drinkwater beschikbaar.

Q

Artikel 2.46h komt te luiden:

Artikel 2.46h. Bezettingsdichtheid

1. Een melkveeund ouder dan zes maanden, maar jonger dan acht maanden beschikt over ten minste 2 m² vloeroppervlakte in de stal.
2. Een melkveeund van acht maanden of ouder, maar jonger dan twaalf maanden beschikt over ten minste 2,2 m² vloeroppervlakte in de stal.

R

In hoofdstuk 2, paragraaf 5, wordt na paragraaf 5.4 een paragraaf toegevoegd, luidende:

§ 5.5. Welzijnsvoorschrift vloeroppervlakte voor runderen gehouden voor de productie van kalfsvlees

Artikel 2.46o. Huisvesting

1. Dit artikel is van toepassing op runderen ouder dan zes maanden, maar jonger dan twaalf maanden die voor de bedrijfsmatige productie van kalfsvlees worden gehouden.
2. Een rund ouder dan zes maanden, maar jonger dan acht maanden heeft de beschikking over ten minste 2 m² vloeroppervlakte in de stal.
3. Een rund van acht maanden of ouder, maar jonger dan twaalf maanden heeft de beschikking over ten minste 2,2 m² vloeroppervlakte in de stal.

S

Aan artikel 2.48 wordt onder vervanging van de punt aan het einde van de begripsbepaling "stal" door een puntkomma, in de alfabetische volgorde een begripsbepaling toegevoegd, luidende:

strooisel: houtkrullen, stro, gehakseld stro, turf, zand of ander materiaal met een losse structuur dat vleeskuikens in staat stelt aan hun ethologische behoeften te voldoen.

T

Artikel 2.50, vierde lid, vervalt.

U

Er wordt na artikel 2.50 een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.50a. Gedragsbehoeften vleeskuikens

1. Gedragsbehoeften als bedoeld in artikel 2.2, twaalfde lid, van de wet zijn voor vleeskuikens:
 - a. eet- en drinkgedrag,

- b. gedrag gericht op thermoregulatie.
- 2. Aan gedragsbehoeften als bedoeld in het eerste lid wordt voldaan door naleving van de in deze paragraaf gestelde regels.

V

Er worden na artikel 2.51 twee artikelen toegevoegd, luidende:

Artikel 2.51a. Eet- en drinkgedrag

- 1. Onverminderd artikel 2.51 hebben vleeskuikens toegang tot een toereikende hoeveelheid voer die:
 - a. in de nutritionele behoefte van het dier voorziet, en
 - b. zo wordt aangeboden aan het dier dat het voer ook voorziet in de foerageerbehoefte ervan.
- 2. Onverminderd artikel 2.51 hebben vleeskuikens gedurende de lichtperiode onbeperkt toegang tot een toereikende hoeveelheid drinkwater.

Artikel 2.51b. Omgevingsverrijking

- 1. Vleeskuikens beschikken permanent over een toereikende hoeveelheid omgevingsverrijking voor:
 - a. exploreren,
 - b. foerageren,
 - c. scharrelen,
 - d. zelfverzorging, en
 - e. comfort.
- 2. Omgevingsverrijking bestaat uit zowel eetbare als niet eetbare materialen die niet schadelijk zijn voor de gezondheid van het dier.

W

De artikelen 2.59, 2.60 en 2.62 vervallen.

X

Na artikel 2.65c wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.65ca. Gedragsbehoeften ouderdieren

- 1. Gedragsbehoeften als bedoeld in artikel 2.2, twaalfde lid, van de wet zijn voor ouderdieren:
 - a. eet- en drinkgedrag,
 - b. nestgedrag,
 - c. gedrag gericht op thermoregulatie.
- 2. Aan gedragsbehoeften als bedoeld in het eerste lid wordt voldaan door naleving van de in deze paragraaf gestelde regels.

Y

Artikel 2.65d, eerste lid, onderdeel a, komt te luiden:

- a. 1.333 cm² vloeroppervlakte per ouderdier, waaronder het legnest;

Z

Na artikel 2.65d worden twee artikelen toegevoegd, luidende:

Artikel 2.65da. Omgevingsverrijking

- 1. Ouderdieren beschikken permanent over een toereikende hoeveelheid omgevingsverrijking voor:
 - a. exploreren,
 - b. foerageren,
 - c. scharrelen,
 - d. zelfverzorging, en
 - e. comfort.
- 2. Omgevingsverrijking bestaat uit zowel eetbare als niet eetbare materialen die niet schadelijk zijn voor de gezondheid van het dier.

Artikel 2.65db. Eet- en drinkgedrag

1. Ouderdieren hebben toegang tot een toereikende hoeveelheid voer die:
 - a. in de nutritionele behoefte van het dier voorziet, en
 - b. zo wordt aangeboden aan het dier dat het voer ook voorziet in de foerageerbehoefte ervan.
2. Ouderdieren hebben gedurende de lichtperiode permanent toegang tot een toereikende hoeveelheid drinkwater.

Aa

Na artikel 2.69 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.69a. Gedragsbehoeften legkippen

1. Gedragsbehoeften als bedoeld in artikel 2.2, twaalfde lid, van de wet zijn voor legkippen:
 - a. eet- en drinkgedrag,
 - b. nestgedrag,
 - c. gedrag gericht op thermoregulatie.
2. Aan de in het eerste lid gedragsbehoeften wordt voldaan door naleving van de in deze paragraaf gestelde regels.

Ab

Na artikel 2.70 worden twee artikelen toegevoegd, luidende:

Artikel 2.70a. Omgevingsverrijking

1. Legkippen beschikken permanent over een toereikende hoeveelheid omgevingsverrijking voor:
 - a. exploreren,
 - b. foerageren,
 - c. scharrelen,
 - d. zelfverzorging, en
 - e. comfort.
2. Omgevingsverrijking bestaat uit zowel eetbare als niet eetbare materialen die niet schadelijk zijn voor de gezondheid van het dier.

Artikel 2.70b. Eet- en drinkgedrag

1. Legkippen hebben toegang tot een toereikende hoeveelheid voer die:
 - a. in de nutritionele behoefte van het dier voorziet, en
 - b. zo wordt aangeboden aan het dier dat het voer ook voorziet in de foerageerbehoefte ervan.
2. Legkippen hebben gedurende de lichtperiode permanent toegang tot een toereikende hoeveelheid drinkwater.

Ac

In hoofdstuk 2, paragraaf 6, wordt na paragraaf 6.1.3 een paragraaf toegevoegd luidende:

§ 6.1.3a Houden van opfoklegkippen voor productie**Artikel b2.76a. Begripsbepalingen**

Opfoklegkip: een nog niet legrijp dier van de soort Gallus gallus dat wordt gehouden om, nadat het legrijp is geworden, als legkip te worden gehouden.

Artikel b2.76b. Toepassing

1. Deze paragraaf is van toepassing op het houden van opfoklegkippen voor de bedrijfsmatige productie van dierlijke producten.
2. Paragraaf 6.1.3. is, met uitzondering van artikel 2.69, van overeenkomstige toepassing op het houden van opfoklegkippen, tenzij daarvan wordt afgeweken in deze paragraaf.

Artikel b2.76c. Gedragsbehoeften opfoklegkippen

1. Gedragsbehoeften als bedoeld in artikel 2.2, twaalfde lid, van de wet zijn voor opfoklegkippen:

- a. eet- en drinkgedrag,
 - b. gedrag gericht op thermoregulatie.
2. Aan de in het eerste lid gedragsbehoeften wordt voldaan, door naleving van de in deze paragraaf gestelde regels.

Artikel b2.76d. Bezettingsdichtheid

De bezettingsdichtheid is vanaf de vijftigste dag dat een koppel opfoklegkippen wordt gehouden tot het einde van de opfokperiode niet hoger dan 18 opfoklegkippen per m².

Artikel b2.76e. Rustplaatsen

<Gereserveerd>

Artikel b2.76f. Functiegebied schuilen beschut/warm verblijf

<Gereserveerd>

Artikel b2.76g. Gids voor goede praktijken

1. De houder van opfoklegkippen maakt bij de bedrijfsvoering gebruik van een Gids voor goede praktijken die aanbevelingen bevat voor de naleving van deze paragraaf.
2. Een Gids voor goede praktijken is opgesteld door een sectororganisatie van houders van opfoklegkippen, na overleg met ten minste een dierenwelzijnsorganisatie en ten minste een dierenwelzijnsdeskundige.
3. Het eerste lid is niet van toepassing wanneer er geen actuele Gids voor goede praktijken beschikbaar is die voldoet aan de in het tweede lid gestelde voorwaarden.

Artikel IV (Wijziging Besluit houders van dieren)

Het Besluit houders van dieren wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 2.12, eerste lid, onderdeel b, wordt de zinsnede "als bedoeld in de artikelen 2.3, onderdeel b en" vervangen door "als bedoeld in artikel".

B

Artikel 2.14 wordt als volgt gewijzigd:

1. In de aanhef van het derde lid vervalt ", bedoeld in artikel 2.3, onderdeel b, onder 1° van het Besluit diergeneeskundigen".
2. Het vierde, vijfde en zesde lid vervallen.

C

Artikel 2.14a vervalt.

Artikel V (Wijziging Besluit houders van dieren)

Het Besluit houders van dieren wordt als volgt gewijzigd:

A

Na artikel 2.16a wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.16b. Gescheiden functiegebieden

1. Stallen waarin varkens worden gehouden beschikken over van elkaar gescheiden functiegebieden voor:
 - a. rusten,
 - b. mesten en urineren,
 - c. eten, en

d. exploratiegedrag.

2. De functiegebieden worden zodanig ten opzichte van elkaar ingericht dat varkens zonder onnodige verstoring van andere functiegebieden zich tussen functiegebieden kunnen verplaatsen.

3. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is tot 1 januari 2040 niet van toepassing op stallen die voor 1 januari 2035 reeds in gebruik waren voor het houden van varkens voor de bedrijfsmatige productie van dierlijke producten, mits de houder kan aantonen dat:

a. die stal op 31 december 2034 in gebruik was voor het houden van varkens, en

b. de stal sindsdien niet ingrijpend is verbouwd.

B

Aan artikel 2.23 worden twee leden toegevoegd, luidende:

3. Een stal bestemd voor varkens maakt het toetreden van daglicht mogelijk zodat de in de stal gehouden varkens een natuurlijke afwisseling van dag en nacht ervaren.

4. Het bepaalde in het derde lid is tot 1 januari 2040 niet van toepassing op stallen die voor 1 januari 2035 reeds in gebruik waren voor het houden van varkens voor de bedrijfsmatige productie van dierlijke producten, mits de houder kan aantonen dat:

a. het die stal op 31 december 2034 in gebruik had, en

b. de stal sindsdien niet ingrijpend is verbouwd.

C

Artikel 2.46l komt te luiden:

Artikel 2.46l. Niet aanbinden

Een melkveerund wordt niet aangebonden gehouden.

D

Artikel 2.50, derde lid, onderdeel a, komt te luiden:

a. de bezettingsdichtheid niet hoger is dan 35 kg/m², en.

E

Artikel 2.65d, tweede lid, vervalt, onder vernummering van het derde tot en met zesde lid, tot tweede tot en met vijfde lid.

F

In artikel 2.66 vervalt de begripsomschrijving van "kooi".

G

De artikelen 2.68 en 2.71 vervallen.

H

Artikel 2.74 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid vervalt de zinsnede "en kooien".

2. Het derde, vierde en vijfde lid, vervallen.

I

In artikel 2.75, tweede lid, vervalt de zinsnede "en de kooien".

J

Artikel 2.76, tweede lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In de eerste volzin vervalt de zinsnede "telkens wanneer de kooien om sanitaire redenen worden leeggemaakt, en ook".
2. In de tweede volzin wordt de zinsnede "Zolang de stal of de kooien bezet zijn," vervangen door "Zolang de stal bezet is,".

Artikel VI (Wijziging Besluit houders van dieren)

Het Besluit houders van dieren wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1.20, derde lid, vervalt.

B

Na artikel 2.12 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 2.12a. Gedragsbehoeften varkens

1. Gedragsbehoeften als bedoeld in artikel 2.2, twaalfde lid, van de wet zijn voor varkens:
 - a. rustgedrag
 - b. eet- en drinkgedrag,
 - c. mest- en urineergedrag,
 - d. zelfverzorgingsgedrag,
 - e. exploratiegedrag,
 - f. gedrag gericht op veiligheid,
 - g. beweging,
 - h. maternaal gedrag,
 - i gezondheid,
 - j. sociaal gedrag en
 - k. gedrag gericht op thermoregulatie.
2. In een gedragsbehoefte als bedoeld in het eerste lid wordt voorzien door naleving van de in artikel 1.20, eerste lid, onder I, en de in deze paragraaf gestelde regels.

C

In artikel 2.17, tweede lid, onderdeel e, wordt "0,8m²" vervangen door "0,9m²".

D

Artikel 2.18 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid vervalt de zinsnede "gespeende varkens of".
2. In het derde lid wordt de zinsnede "per varken ten minste 40%" vervangen door "per varken of per gespeend varken ten minste 40%".
3. Het zesde lid vervalt.

E

Artikel 2.28, onderdeel b, vervalt, onder verlettering van de onderdelen c, d en e tot b, c en d.

F

In artikel 2.29 vervalt de begripsomschrijving van "vleesstierkalf".

G

Aan artikel 2.30a, eerste lid, worden onder vervanging van de punt aan het einde van onderdeel c door een komma, de volgende onderdelen toegevoegd:

- d. rustgedrag,
- e. zelfverzorgingsgedrag,
- f. exploratiegedrag,
- g. foerageergedrag,
- h. sociaal gedrag,
- i. eet- en drinkgedrag,
- j. beweging,
- k. gedrag gericht op veiligheid.

H

Artikel 2.36, derde lid, komt te luiden:

3. Kalveren beschikken over ligruimte waarvan de vloer voldoende grip geeft en die droog en indrukbaar is zonder dat dit gevaar op levert voor het kalf bij het gaan liggen of bij het opstaan.

I

Aan artikel 2.46c, eerste lid, worden onder vervanging van de punt aan het einde van onderdeel b door een komma, de volgende onderdelen toegevoegd:

- c. rustgedrag,
- d. zelfverzorgingsgedrag,
- e. exploratiegedrag,
- f. foerageergedrag,
- g. sociaal gedrag,
- h. eet- en drinkgedrag,
- i. beweging,
- j. gedrag gericht op veiligheid.

J

Aan artikel 2.46h wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Een melkvee-eenheid van een jaar of ouder beschikt over ten minste 9 m² vloeroppervlakte in een stal.

K

Artikel 2.46m komt te luiden:

Artikel 2.46m. Vloer

De vloer van een stal is stroef en aangepast aan het gewicht en de grootte van de melkvee-eenheden en vormt een stevige, vlakke en stabiele oppervlakte.

L

Aan artikel 2.48 wordt in de alfabetische volgorde een begripsbepaling toegevoegd, luidende:

plateau: horizontaal aangebrachte verhoging waardoor geen mest kan vallen;

M

Artikel 2.50 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tweede lid, onderdeel a, komt te luiden:
 - a. de bezettingsdichtheid niet hoger is dan 32 kg/m², en.
2. Het derde lid vervalt.

N

Aan artikel 2.50a, eerste lid, worden onder vervanging van de punt aan het einde van onderdeel b door een komma, de volgende onderdelen toegevoegd:

- c. rustgedrag
- d. actief gedrag,
- e. maternaal gedrag ontvangen,
- f. sociaal gedrag,
- g. zelfverzorgingsgedrag.

O

Na artikel 2.50a wordt een artikel toegevoegd, luidende:

2.50b. Verbod snelgroeïende vleeskuikenrassen

Het is verboden vleeskuikens te houden die vanwege gefokte lichaamskenmerken niet in staat zijn zich op een natuurlijke manier voort te bewegen.

P

Na artikel 2.51b worden twee artikelen toegevoegd, luidende:

Artikel 2.51c. Functiegebied actief gedrag en rusten

1. Een stal bevat plateaus.
2. Een plateau:
 - a. is op zo'n hoogte geplaatst dat vleeskuikens er rechtop onderdoor kunnen lopen en er gemakkelijk op kunnen komen,
 - b. is permanent voorzien van droog en los strooisel,
 - c. heeft een breedte die het mogelijk maakt dat vleeskuikens elkaar op het plateau kunnen passeren, en
 - d. maakt het mogelijk dat vleeskuikens op het plateau rechtop kunnen lopen.
3. Per stal is de oppervlakte aan te allen tijde beschikbare plateaus ten minste gelijk aan 20 procent van het bruikbare vloeroppervlak van de stal.
4. De oppervlakte van de plateaus mag worden meegerekend voor de bruikbare oppervlakte, mits:
 - a. voldaan is aan het tweede lid, en
 - b. ze te allen tijde beschikbaar is voor gebruik.

Artikel 2.51d. Functiegebied schuilen beschut/warm verblijf

Een stal bevat een van de rest van de stal afgescheiden en vrij toegankelijke plek voor vleeskuikens die warm is en aan de dieren beschutting geeft.

Q

Artikel 2.55 vervalt.

R

Aan artikel 2.65ca, eerste lid, worden onder vervanging van de punt aan het einde van onderdeel c door een komma, de volgende onderdelen toegevoegd:

- d. rustgedrag,
- e. actief gedrag,
- f. seksueel gedrag
- g. sociaal gedrag,
- h. zelfverzorgingsgedrag,
- i. gedrag gericht op veiligheid.

S

Artikel 2.65d, eerste lid, onderdeel a, komt te luiden:

- a. 1.429 cm² vloeroppervlakte per ouderdier, waaronder het legnest;.

T

Artikel 2.65e wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding "1" geplaatst.
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
 2. Een stal bevat een van de rest van de stal afgescheiden en vrij toegankelijke plek voor opfokvleeskuikenouderdieren die warm is en aan de dieren beschutting geeft.

U

Aan artikel 2.69a, eerste lid, worden onder vervanging van de punt aan het einde van onderdeel c door een komma, de volgende onderdelen toegevoegd:

- d. rustgedrag,
- e. actief gedrag
- f. sociaal gedrag,
- g. zelfverzorgingsgedrag.

V

Artikel 2.70, onderdeel a, komt te luiden:

- a. 1.250 cm² bruikbare oppervlakte per legkip.

W

Aan artikel b2.76c, eerste lid, worden onder vervanging van de punt aan het einde van onderdeel b door een komma, de volgende onderdelen toegevoegd:

- c. rustgedrag,
- d. actief gedrag,
- e. maternaal gedrag ontvangen,
- f. sociaal gedrag,
- g. zelfverzorgingsgedrag.

X

In artikel b2.76d wordt "18 opfoklegkippen" vervangen door "16 opfoklegkippen".

Y

Artikel b2.76e komt te luiden:

Artikel b2.76e. Rustplaatsen

Een stal biedt een toereikende hoeveelheid zitstokken en verhoogde zitplaatsen zodat alle dieren tegelijkertijd kunnen rusten.

Z

Artikel b2.76f komt te luiden:

Artikel b2.76f. Functiegebied schuilen beschut/warm verblijf

Een stal bevat een van de rest van de stal afgescheiden en vrij toegankelijke plek voor opfoklegghennen dat warm is en aan de dieren beschutting geeft.

Artikel VII (Wijziging Besluit diergeneeskundigen)

Het Besluit diergeneeskundigen wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 2.1, onderdeel a, wordt "met uitzondering van mannelijke varkens" vervangen door "met uitzondering van mannelijke varkens en runderen".

B

Artikel 2.3, onderdeel b, komt te luiden:

b. het verwijderen van een deel van de staart bij biggen die niet ouder zijn dan vier dagen, mits:
1°. er op dat moment kwetsuren van staarten bij andere varkens zijn geconstateerd, bestaande uit duidelijk zichtbare bloedende wonden, geïnfecteerde wonden, korstvorming of het ontbreken van een deel van het staartweefsel.

2°. die kwetsuren zijn geconstateerd bij meer dan 2 procent van de varkens in de stal bestemd voor zogende zeugen waar de biggen op dat moment worden gehouden of in de stal waar de biggen na het spenen zullen worden gehouden door de houder die de ingreep op grond van artikel 2.12, onderdeel b, van het Besluit houders van dieren verricht,

3°. naar aanleiding van die geconstateerde kwetsuren maatregelen zijn getroffen, waaronder het aanpassen van omgevingsfactoren of beheerssystemen, waarbij de omgeving en de varkensdichtheid in aanmerking worden genomen en die dienen ter voorkoming van staartbijten, oorbijten en andere gedragsstoornissen en die niet werkzaam zijn gebleken, en

4°. er ten minste drie centimeter van de staart overblijft.

C

Artikel 2.3, onderdeel b, onder 4° komt te luiden:

4°. er ten minste vijf centimeter van de staart overblijft.

D

Artikel 2.3, onderdeel b, vervalt.

E

Artikel 2.3, onderdeel c, wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het einde van subonderdeel 3 wordt „, en” vervangen door een puntkomma.

2. Onder vervanging van de punt door „, en” aan het einde van subonderdeel 4, wordt een subonderdeel toegevoegd, luidende:

5°. er een diergeneeskundige noodzaak is deze ingreep uit te voeren.

F

Artikel 2.4, eerste lid, onderdeel a, vervalt.

Artikel VIII (Wijziging Besluit activiteiten leefomgeving)

Artikel 4.807, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het einde van onderdeel b wordt na de puntkomma „en” toegevoegd.

2. Onderdeel c vervalt.

3. Onderdeel d wordt verletterd tot onderdeel c.

Artikel IX (Inwerkingtreding)

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 januari 2027, met uitzondering van:

- a. de artikelen II en VII, onderdeel C, die per 1 januari 2028 in werking treden,
- b. de artikelen III en VII, onderdeel E, die per 1 januari 2030 in werking treden, en
- c. de artikelen IV, V, VI, VII, onderdelen D en F, en VIII die op een bij koninklijk besluit te bepalen moment in werking treden dat voor de verschillende onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel X (Citeertitel)

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit dierwaardige veehouderij.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,

Nota van toelichting

Algemeen deel

Nb. Later toevoegen, voor nu opgenomen in separaat document.

Artikelsgewijze toelichting

Algemene opmerkingen ten aanzien van de vormgeving van het wijzigingsbesluit.

Artikelen I tot en met VI (wijzigingen Besluit houders van dieren).

De transitie naar een dierwaardige veehouderij wordt in de regelgeving via een aantal in de tijd gefaseerde stappen gezet. Dat komt met name tot uitdrukking in het grote aantal wijzigingen dat in het Besluit houders van dieren wordt doorgevoerd waarvoor verschillende inwerkingtredingsdata gelden:

- 1 januari 2027 (Artikel I)
- 1 januari 2028 (Artikel II)
- 1 januari 2030 (Artikel III)
- Inwerkingtreding op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip (Artikel IV)
- Inwerkingtreding op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip (Artikel V)
- Inwerkingtreding op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip (Artikel VI)

Vanwege de overzichtelijkheid is er voor gekozen om de wijzigingen van het Besluit houders van dieren die eenzelfde inwerkingtredingsdatum hebben of naar verwachting zullen krijgen per wijzigingsartikel te groeperen. Dat maakt het enerzijds beter kenbaar welke wijzigingen per welke datum in werking zullen treden of naar verwachting in werking zullen treden en het maakt het anderzijds mogelijk om de inwerkingtredingsbepaling (artikel IX) overzichtelijk te houden. Daarom kent dit besluit zes artikelen die een wijziging van het Besluit houders van dieren inhouden. Hoewel de inwerkingtredingsdata juridisch gezien alleen uit de inwerkingtredingsbepaling volgen, is er vanwege de inzichtelijkheid ook voor gekozen om in het kopje van de artikelen I t/m III ter informatie het jaartal van inwerkingtreding van de in dat artikel opgenomen wijzigingen te vermelden. Voor artikelen IV, V en VI is dat niet gedaan omdat het moment van inwerkingtreding daarvan later bij koninklijk besluit wordt vastgesteld. Waar er sprake is van overgangsrecht, is dat overgangsrecht in het artikel geplaatst waarin de maatregel wordt beschreven waarop het overgangsrecht ziet.

<gereserveerd>

In sommige artikelen staat soms alleen de tekst: *<gereserveerd>*. Dat is een wetstechnische ordening om gefaseerde wijzigingen overzichtelijk te kunnen doorvoeren. Zo worden er voor nieuwe diercategorieën regels gesteld, zoals bijvoorbeeld voor melkvee en voor opfokleghennen. Ook voor die dieren gaan de maatregelen gefaseerd in werking. De nieuwe paragraaf voor die diersoorten is in het geheel opgenomen op het moment dat daarvoor de eerste regels gaan gelden en daarin zijn ook alle artikelkopjes opgenomen voor die artikelen waarvoor pas later de inhoud gaat gelden. Dit maakt het mogelijk om de artikelnummering van de paragraaf al direct doorlopend te maken en daarvoor complexe wijzigingsopdrachten te voorkomen. Dat ziet er bijvoorbeeld zo uit:

1. Per 2030 gaan de eerste regels voor opfokleghennen gelden. In artikel III (inwerkingtreding per 2030) is de nieuwe paragraaf daarvoor in het geheel opgenomen met daarin dus ook de artikelen waarvoor later pas de inhoud komt. Zo staat er in die nieuwe paragraaf in artikel III:

Artikel b2.76f. Functiegebied schuilen beschut/warm verblijf

<Gereserveerd>

Dit heeft nog geen normatieve waarde, het artikel is nog leeg.

2. In artikel VI, dat op een later moment in werking treedt, staat vervolgens:

Artikel b2.76f komt te luiden:

Artikel b2.76f. Functiegebied schuilen beschut/warm verblijf

Een stal bevat een van de rest van de stal afgescheiden en vrij toegankelijke plek voor opfokleghennen dat warm is en aan de dieren beschutting geeft.

Dit betekent dat de term <gereserveerd> dan door die tekst wordt vervangen. Vanaf het moment van inwerkingtreding hiervan moet aan dit voorschrift worden voldaan.

Artikel I (wijziging Besluit houders van dieren per 2027)

Onderdeel A

Dit onderdeel voegt een verplichting tot het hebben van een klimaatadaptatieplan toe. In tegenstelling tot de overige wijzigingen in dit besluit geldt deze verplichting voor *alle houders* van dieren die bedrijfsmatig dieren voor de productie van dierlijke producten houden. Het is een verplichting die een concretere invulling geeft aan wat al voortvloeit uit artikel 2.5, vierde lid, van het Besluit houders van dieren, namelijk "*De luchtcirculatie, het stofgehalte van de lucht, **de temperatuur**, de relatieve luchtvochtigheid en de gasconcentraties in de omgeving van het dier zijn niet schadelijk voor het dier*".

Het klimaatadaptatieplan is gericht op het voorkomen van hitte- en koudestress bij dieren en ziet daarmee naast dierenwelzijn ook op diergezondheid. Voor het klimaatadaptatieplan wordt daarom aangesloten bij het bedrijfsgezondheidsplan (zie nader het algemeen deel van de toelichting). Die aansluiting bij het bedrijfsgezondheidsplan maakt dat de voor het bedrijfsgezondheidsplan geldende regels en verantwoordelijkheden onverkort ook voor het klimaatadaptatieplan gelden. Op hoofdlijnen betekent dit het volgende.

Het bedrijfsgezondheidsplan is gericht op de diergezondheidssituatie van het dier in een specifiek bedrijf en bevat ook te treffen maatregelen ter verbetering van de diergezondheidssituatie van door de houder in dat bedrijf gehouden dieren¹. Het bedrijfsgezondheidsplan wordt opgesteld door de dierenarts in overleg met de houder². Zowel de houder als de dierenarts is verplicht om te handelen overeenkomstig het bedrijfsgezondheidsplan, tenzij een diergeneeskundige noodzaak vereist dat hiervan wordt afgeweken³. Het bedrijfsgezondheidsplan wordt jaarlijks geëvalueerd door de dierenarts die het heeft opgesteld in overleg met de houder⁴. Voor het bedrijfsgezondheidsplan en het verslag van de evaluatie geldt voor de houder een bewaarplicht van vijf jaar⁵.

Onderdelen B en C

Deze onderdelen bevat een drietal verplichtingen voor de houder van varkens ten aanzien van agressie tussen varkens:

- a. Logboek (artikel 2.14, vierde lid),
- b. Risicoanalyse (artikel 2.14, vijfde lid),
- c. Verbeterplan (artikel 2.14a, eerste lid).

Die verplichtingen zien naast dierenwelzijn ook op de diergezondheid. Voor het logboek en het verbeterplan wordt daarom aangesloten bij het bedrijfsgezondheidsplan, de resultaten van de risicoanalyse krijgen een plek in het logboek (zie nader het algemeen deel van de toelichting). Die aansluiting bij het bedrijfsgezondheidsplan maakt dat de voor het bedrijfsgezondheidsplan geldende regels en verantwoordelijkheden onverkort ook voor het logboek en het verbeterplan gelden. Op hoofdlijnen betekent dit het volgende.

Het bedrijfsgezondheidsplan is gericht op de diergezondheidssituatie van het dier in een specifiek bedrijf en bevat ook te treffen maatregelen ter verbetering van de diergezondheidssituatie van door de houder in dat bedrijf gehouden dieren⁶. Het bedrijfsgezondheidsplan wordt opgesteld door

¹ Artikel 1.1 van het Besluit houders van dieren

² Artikel 5.9, eerste lid, van het Besluit diergeneeskundigen.

³ Artikel 1.28, tweede lid, van het Besluit houders van dieren en artikel 5.9, tweede lid, van het Besluit diergeneeskundigen.

⁴ Artikel 5.22 van de Regeling diergeneeskundigen.

⁵ Artikel 3.6 van de Regeling houders van dieren.

⁶ Artikel 1.1 van het Besluit houders van dieren

de dierenarts in overleg met de houder⁷. Zowel de houder als de dierenarts is verplicht om te handelen overeenkomstig het bedrijfsgezondheidsplan, tenzij een diergeneeskundige noodzaak vereist dat hiervan wordt afgeweken⁸. Het bedrijfsgezondheidsplan wordt jaarlijks geëvalueerd door de dierenarts die het heeft opgesteld in overleg met de houder⁹. Voor het bedrijfsgezondheidsplan en het verslag van de evaluatie geldt voor de houder een bewaarplicht van vijf jaar¹⁰.

Onderdelen G, J, K, M, P en R

Gids voor goede praktijken (pluimvee, kalf, rund en varken)

Gidsen voor goede praktijken zijn leidraden met een privaat karakter om goede praktijken aan houders aan te bevelen.

Wanneer zo'n Gids tot stand is gekomen regelt dit artikel dat deze door alle houders in de bedrijfsvoering wordt gebruikt, die gidsen kunnen namelijk bijdragen aan een goede uitvoering van de in dit besluit opgenomen regels en zo ook aan het welzijn van de dieren. De gidsen dienen een uitwerking te bevatten van de in de bedoelde paragrafen van in het Besluit houders van dieren opgenomen doelvoorschriften en andere open geformuleerde normen resulterende in *private aanbevelingen* voor de naleving van dit besluit. De gidsen kunnen ook ter beoordeling aan de minister van LNV worden voorgelegd (artikel 8.44, tweede lid, van de Wet dieren).

Dit artikel, en zo'n eventuele beoordeling van een gids door de minister van LNV, heeft niet tot gevolg dat de gidsen daarmee de voorschriften van dit besluit vervangen; de gidsen zijn geen algemeen verbindende voorschriften. De regelgeving blijft daarom altijd leidend bij de vraag of een houder die regels naleeft¹¹.

Dit artikel verplicht de *gebruikmaking* van een Gids voor goede praktijken door de houder bij de bedrijfsvoering en vormt in zoverre een aanmoediging tot het opstellen en gebruiken van zulke gidsen (artikel 8.44, eerste lid, van de Wet dieren). De nadruk ligt hierbij op het kennisnemen van beschikbare goede praktijken voor hun sector zodat houders die bij hun bedrijfsvoering kunnen gebruiken of ten minste in overweging nemen. Op het *gebruik* van zo'n gids kan dus worden gehandhaafd (met name of de houder de gids aantoonbaar beschikbaar heeft), maar niet op het handelen overeenkomstig de inhoud van een Gids voor goede praktijken. De houder is niet verplicht overeenkomstig die gidsen te handelen, het zijn immers *private aanbevelingen* en de handhaving door de overheid ziet niet op de inhoud van Gidsen voor goede praktijken. De houder is daarom niet op grond van dit besluit gebonden aan de inhoud van een Gids voor goede praktijken en kan er voor kiezen om een aanbeveling niet op te volgen en een andere invulling geven aan een doelvoorschrift. De gidsen kunnen niettemin toegevoegde waarde hebben voor de houder. De verplichte gebruikmaking van een gids voor goede praktijken is een stimulans dat alle houders kennisnemen van beschikbare goede praktijken voor hun sector en dat ze die bij hun bedrijfsvoering kunnen gebruiken of ten minste in overweging nemen. Daarnaast kan het toegevoegde waarde hebben bij de beoordeling van de wijze waarop door een houder in een concreet geval invulling aan een doelvoorschrift wordt gegeven, ook bij de handhaving ervan zoals uit de toelichting op de Wet dieren¹² en uit de rechtspraak blijkt¹³. Voor houders van vleeskuikens geldt een verplichting tot gebruikmaking van gidsen voor goede praktijken al geruime tijd, zie artikel 2.16 van het Besluit houders van dieren. Ten opzichte daarvan stelt dit artikel voorwaarden aan de te gebruiken gids. Namelijk dat de gids is opgesteld door een sectororganisatie na overleg met een of meer dierenwelzijnsorganisaties en een of meer dierenwelzijnsdeskundigen. Dit "*na overleg met*" benadrukt dat de opsteller ervan verantwoordelijk is voor de inhoud van de Gids, en daarmee niet degene(n) met wie overleg heeft plaatsgevonden.

De tweede voorwaarde is dat de Gids actueel moet zijn. Dit voorschrift geeft daarmee uitdrukking aan het belang van actuele aanbevelingen voor een goede praktijk. Wil een Gids voor goede praktijken goed functioneren dan is het noodzakelijk dat zo'n gids niet statisch is, maar dat

⁷ Artikel 5.9, eerste lid, van het Besluit diergeneeskundigen.

⁸ Artikel 1.28, tweede lid, van het Besluit houders van dieren en artikel 5.9, tweede lid, van het Besluit diergeneeskundigen.

⁹ Artikel 5.22 van de Regeling diergeneeskundigen.

¹⁰ Artikel 3.6 van de Regeling houders van dieren.

¹¹ Zie hierover ook Kamerstukken II, 31389, nr. 3 paragraaf 5.5.

¹² Idem.

¹³ Zie bijvoorbeeld: ECLI:NL:CBB:2016:29, ECLI:NL:CBB:2018:18 en ECLI:NL:CBB:2019:685.

voortschrijdende inzichten over dierwaardige veehouderij worden gevolgd en aan de hand daarvan de aanbevelingen worden geactualiseerd. Wanneer er niet een door een sectororganisatie beschikbaar gestelde Gids voor goede praktijken is of wanneer er geen actuele gids is, kan niet aan de houder worden tegengeworpen dat niet aan dit artikel wordt voldaan. Het derde lid regelt expliciet dat de verplichting van het eerste lid dan niet van toepassing is op de houder. Het is dus in de eerste plaats aan de sectororganisaties om te zorgen dat er Gidsen voor goede praktijken zijn én dat die actueel zijn.

Dit artikel laat onverlet dat verschillende sectororganisaties hun eigen Gids voor goede praktijken zouden kunnen opstellen en dat het aan een sectororganisatie is om te kiezen met welke dierenwelzijnsorganisatie(s) en dierenwelzijnsdeskundige(n) zij overlegt. Wanneer er meerdere actuele Gidsen voor goede praktijken zijn, voldoet de houder aan deze norm als het bij de bedrijfsvoering van een van die gidsen gebruik maakt. Het strekt natuurlijk tot aanbeveling dat de sector een eenduidige praktijk aanbeveelt.

Onderdeel K

De nieuwe paragraaf 5.4 van hoofdstuk 2 is uitsluitend van toepassing op runderen die voor of vanwege de melkproductie bedrijfsmatig worden gehouden. Dat betekent dat het niet alleen om de vrouwelijke runderen gaat die daadwerkelijk melk geven, maar om alle runderen die worden gehouden met het oog op de productie van melk, dus ook de mannelijke runderen die worden gehouden voor de bevruchting van de runderen. Zie verder het algemeen deel van de toelichting.

Onderdeel S

Hiermee wordt aan het hoofdstuk over het houden van landbouwhuisdieren (Hoofdstuk 2) een paragraaf toegevoegd met een artikel gericht op een evaluatie van de transitie naar een dierwaardige veehouderij. Die transitie wordt gefaseerd vormgegeven, zie daarover het algemeen deel van de toelichting. De evaluatiebepaling bestaat daarom uit twee onderdelen, een *evaluatie achteraf* en een *evaluatie vooraf*.

Evaluatie achteraf

Het eerste lid betreft de evaluatie van onderdelen die op dat moment al in werking zijn getreden en waar enige jaren praktijkervaring mee is opgedaan. Zoals in het algemeen deel van de toelichting is uiteengezet vindt de aanwijzing van gedragsbehoeften gefaseerd plaats vanwege de onlosmakelijke samenhang met voorschriften aan houders om in die gedragsbehoeften te kunnen voorzien. De kern van de transitie naar een dierwaardige veehouderij is om dieren in de veehouderij in de gelegenheid te stellen in *die gedragsbehoeften* te kunnen voorzien. Het is daarom belangrijk om iedere keer nadat er praktijkervaring is opgedaan met aangewezen gedragsbehoeften te bezien of dit met het oog op het dierenwelzijn doeltreffend is en wat de effecten ervan zijn op zowel dierenwelzijn als voor de uitvoering van de maatregelen door veehouders. Omdat de wetenschappelijke kennis over dierenwelzijn naar de aard ervan niet stilstaat, is het ook noodzakelijk periodiek te bezien wat de stand van de wetenschappelijke kennis over dierenwelzijn is en of die aanleiding geeft tot aanpassing of aanvulling van de voorschriften aan houders vanwege de aangewezen gedragsbehoeften zodat de regelgeving blijft aansluiten bij de stand van de wetenschappelijke kennis.

Omdat de aanwijzing van gedragsbehoeften gefaseerd plaatsheeft schrijft dit lid voor dat telkens vijf jaar na zo'n inwerkingtredingsdatum de dan geldende gedragsbehoeften worden geëvalueerd.

Evaluatie vooraf

Het tweede lid betreft de evaluatie van onderdelen die op dat moment *nog niet in werking* zijn getreden. Gezien de doorlooptijd van de transitie naar een dierwaardige veehouderij in 2040 is het noodzakelijk om periodiek te bezien of de in dit besluit opgenomen voorschriften nog altijd adequaat en uitvoerbaar zijn en om voortschrijdende kennis die van belang kan zijn voor actueel inzicht in de gevolgen van die maatregelen in kaart te brengen. Daarom schrijft dit artikellid evaluaties voor die steeds twee jaar voordat een nieuwe fase richting dierwaardige veehouderij in werking treedt, worden uitgevoerd: in 2028 voor de maatregelen die per 2030 in werking treden, in 2033 voor de maatregelen die naar verwachting per 2035 in werking treden en in 2038 voor de maatregelen die naar verwachting per 2040 in werking treden.

Het derde lid regelt dat de evaluatie vooraf die in 2028 wordt gedaan ook ingaat op de dan te verwachten gevolgen van het nog in werking te treden verbod op het uitvoeren van de lichamelijke ingreep bedoeld in artikel 2.3, onderdeel b, van het Besluit diergeneeskundigen; dat wil zeggen de ingreep waarbij een deel van de staart van biggen wordt verwijderd. De voorgenomen inwerkingtreding van dat verbod is 2030. In het algemeen deel wordt in de paragraaf "*Uitfaseren van couperen van staarten van biggen*" nader ingegaan op dat verbod en dit evaluatiemoment.

Die informatie uit de evaluaties wordt betrokken bij de vraag of maatregelen per voorgenomen datum daadwerkelijk in werking kunnen treden. Die informatie kan er ook toe leiden dat voor maatregelen een later inwerkingtredingsmoment wordt bepaald dan nu is voorgenomen, nog geen inwerkingtredingsmoment wordt bepaald of leiden tot inhoudelijke aanpassingen van de maatregelen.

Onderdelen D en T

In artikel 2.18, vierde lid, staat een mogelijkheid om vanaf een bij koninklijk te bepalen tijdstip een van artikel 2.18, derde lid, afwijkende maatvoering voor de beschikbare oppervlakte voor varkens aan te houden. Van die mogelijkheid is geen gebruik gemaakt en er bestaat ook niet langer behoefte aan daarvan gebruik te kunnen maken (zie nader het algemeen deel van de toelichting). Daarom wordt dit vierde lid geschrapt. Het daarmee samenhangende overgangsrecht in artikel 6.3 kan ook vervallen; dat artikel wordt eveneens geschrapt.

Artikel II (Wijziging Besluit houders van dieren per 2028)

Onderdeel E

Artikel 2.45b Transportleeftijd kalveren

Dit artikel stelt een nationaal strengere eis aan de leeftijd waarop kalveren mogen worden getransporteerd dan de Transportverordening (1/2005) doet. Nederland mag op grond van artikel 1, derde lid, van die verordening strengere eisen stellen ter verbetering van het welzijn van dieren tijdens vervoer dat volledig op het grondgebied van Nederland verloopt of tijdens vervoer over zee dat vanaf Nederlands grondgebied vertrekt. De minimale transportleeftijd voor kalveren is bij vervoer dat geheel binnen Nederland plaatsheeft vier weken, zie nader het algemeen deel van de toelichting.

Onderdeel I

Artikel 2.63 gold tot dusverre alleen voor het houden van vleeskuikens in de hoogste categorie, dus bij een hogere bezettingsdichtheid dan 39kg/m². Het artikel is voortaan van toepassing op alle vleeskuikenhouders ongeacht de gehanteerde bezettingsdichtheid in de stal. Het artikel bevat het gebod aan de houder om maatregelen te treffen om voetzoollaesies bij vleeskuikens te voorkomen. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld over het voorkomen van die aandoening. De al in de Regeling houders van dieren opgenomen voorschriften daarover worden in ieder geval zo aangepast dat ze ook zien op alle houders van vleeskuikens ongeacht de gehanteerde bezettingsdichtheid in de stal. De bijzondere bepaling over de ontheffingsmogelijkheid die artikel 2.63, derde lid, bevatte, is met deze wijziging vervallen. De Wet dieren voorziet in artikel 10.1 namelijk al in een algemene bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen voor verplichtingen die in het Besluit houders van dieren worden gesteld. Het verlenen van een eventuele ontheffing op basis van dat artikel is alleen mogelijk "*voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzet*". Zie nader het algemeen deel van de toelichting voor de overwegingen om deze verplichting voortaan van toepassing te laten zijn op alle houders van vleeskuikens ongeacht de gehanteerde bezettingsdichtheid in de stal.

Artikel III (Wijziging Besluit houders van dieren per 2030)

Onderdeel A

Per 2030 worden er nadere beperkingen gesteld aan het tandenvijlen bij biggen (zie artikel VII, onderdeel E in combinatie met artikel IX, onderdeel b). Dat mag dan alleen nog als er een diergeneeskundige noodzaak is. Maar ook zal er, iedere keer dat de lichamelijke ingreep wordt uitgevoerd, een verbeterplan moeten worden uitgevoerd om de aanleiding voor het uitvoeren van de ingreep te voorkomen (zie nader het algemeen deel van de toelichting), dit onderdeel regelt die verplichting. Dit verbeterplan ziet ook op de diergezondheid. Daarom wordt hiervoor aangesloten bij het bedrijfsgezondheidsplan (zie nader het algemeen deel van de toelichting). Die aansluiting bij het bedrijfsgezondheidsplan maakt dat de voor het bedrijfsgezondheidsplan geldende regels en verantwoordelijkheden onverkort ook voor het verbeterplan gelden. Op hoofdlijnen betekent dit het volgende.

Het bedrijfsgezondheidsplan is gericht op de diergezondheidssituatie van het dier in een specifiek bedrijf en bevat ook te treffen maatregelen ter verbetering van de diergezondheidssituatie van door de houder in dat bedrijf gehouden dieren¹⁴. Het bedrijfsgezondheidsplan wordt opgesteld door de dierenarts in overleg met de houder¹⁵. Zowel de houder als de dierenarts is verplicht om te handelen overeenkomstig het bedrijfsgezondheidsplan, tenzij een diergeneeskundige noodzaak vereist dat hiervan wordt afgeweken¹⁶. Het bedrijfsgezondheidsplan wordt jaarlijks geëvalueerd door de dierenarts die het heeft opgesteld in overleg met de houder¹⁷. Voor het bedrijfsgezondheidsplan en het verslag van de evaluatie geldt voor de houder een bewaarplicht van vijf jaar¹⁸.

Onderdeel L

Artikel 2.42 bevat de hoofdregel dat kalveren ouder dan veertien dagen permanent toegang hebben tot vers drinkwater. Daarnaast, en niet in plaats van, mogen aan het kalf ook andere vloeistoffen worden aangeboden om in de behoefte aan drinken te voorzien. Daarmee is er niet langer sprake van een afwijking van artikel 1.7, onderdeel f; artikel 2.42 is daarop aangepast.

Onderdeel Ac

De nieuwe paragraaf 6.1.3a van hoofdstuk 2 is uitsluitend van toepassing op opfoklegkippen die bedrijfsmatig worden gehouden om nadat het dier legrijp is geworden als legkip te worden gehouden. Zie verder het algemeen deel van de toelichting.

Ook voor het houden van opfoklegkippen is een bepaling over gidsen voor goede praktijken opgenomen (artikel b2.76g); een toelichting op de toepassing van gidsen voor goede praktijken is te vinden in de artikelsgewijze toelichting op artikel I.

Artikel IV (Wijziging Besluit houders van dieren)

Onderdelen A, B en C

De wijzigingen die met deze onderdelen worden doorgevoerd houden verband met vervallen van de mogelijkheid om een deel van de staart bij biggen te verwijderen (zie artikel VII, onderdeel D).

De aanpassingen die doorgevoerd zijn in aanloop naar het vervallen van de ingreep zien op zowel het voorkomen van de aanleiding voor staartbijten (artikel 2.14, vijfde lid) als op het aanpakken van geconstateerd staartbijten (artikel 2.14, derde en vierde lid, en artikel 2.14a) in samenhang met het verwijderen van een deel van de staart bij biggen. Vanwege die samenhang vervallen die aanpassingen grotendeels tegelijk met het vervallen van de bevoegdheid om bij biggen een deel van de staart te verwijderen. Het is dan ook niet langer noodzakelijk een logboek, een risicoanalyse en een verbeterplan vanwege die ingreep voor te schrijven. Ook wordt artikel 2.12, dat voorschriften bevat over het verrichten van ingrepen door de houder, aangepast aan het vervallen van deze ingreep. De inwerkingtreding hiervan geschiedt, net als het vervallen van de

¹⁴ Artikel 1.1 van het Besluit houders van dieren

¹⁵ Artikel 5.9, eerste lid, van het Besluit diergeneeskundigen.

¹⁶ Artikel 1.28, tweede lid, van het Besluit houders van dieren en artikel 5.9, tweede lid, van het Besluit diergeneeskundigen.

¹⁷ Artikel 5.22 van de Regeling diergeneeskundigen.

¹⁸ Artikel 3.6 van de Regeling houders van dieren.

mogelijkheid om de ingreep uit te voeren, op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip (zie artikel IX, onderdeel c).

Artikel V (Wijziging Besluit houders van dieren)

In dit artikel zijn de wijzigingen van het Besluit houders van dieren opgenomen waarvan de inwerkingtredingsdatum op dit moment wordt voorzien voor 2035, zie daarover nader het algemeen deel van de toelichting. De in dit artikel opgenomen wijzigingsopdrachten treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip (zie artikel IX, onderdeel c).

Artikel VI (Wijziging Besluit houders van dieren)

In dit artikel zijn de wijzigingen van het Besluit houders van dieren opgenomen waarvan de inwerkingtredingsdatum op dit moment wordt voorzien voor 2040, zie daarover nader het algemeen deel van de toelichting. De in dit artikel opgenomen wijzigingsopdrachten treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip (zie artikel IX, onderdeel c).

Artikel VII (Wijziging Besluit diergeneeskundigen)

Onderdelen B, C en D

Onderdeel D regelt dat de lichamelijke ingreep verkorten van staarten bij biggen niet is toegestaan. Dat onderdeel treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip (zie artikel IX, onderdeel c). In aanloop daarnaartoe zijn er met dit besluit aanpassingen doorgevoerd in de voorwaarden waaronder bij biggen een deel van de staart mag worden verwijderd, namelijk in artikel 2.3, onderdeel b, van het Besluit diergeneeskundigen. Die voorwaarden gaan in per 1 januari 2027 (zie artikel IX, aanhef). Daarnaast voorziet onderdeel C in een aanscherping van een van die nieuwe voorwaarden per 1 januari 2028 (zie artikel IX, onderdeel a). Zie voor de inhoud en achtergrond van die voorwaarden het algemeen deel van de toelichting. Behalve die aanpassingen zijn er in het Besluit houders van dieren aanpassingen doorgevoerd die zien op zowel het voorkomen van de aanleiding voor staartbijten (artikel 2.14, vijfde lid) als op het aanpakken van geconstateerd staartbijten (artikel 2.14, derde en vierde lid, en artikel 2.14a) in samenhang met het verwijderen van een deel van de staart bij biggen. Vanwege die samenhang vervallen die aanpassingen grotendeels tegelijk met het vervallen van de bevoegdheid om bij biggen een deel van de staart te verwijderen (zie artikel IV in combinatie met artikel IX, onderdeel c), het is dan niet langer noodzakelijk een logboek, een risicoanalyse en een verbeterplan voor te schrijven.

Naast artikel 2.3, onderdeel b, zijn nog andere bepalingen van belang bij het verkorten van de staart bij biggen. In de eerste plaats volgt uit artikel 2.7 van het Besluit diergeneeskundigen, dat van toepassing is op alle ingrepen die in de artikelen 2.1 tot en met 2.6 van het Besluit diergeneeskundigen zijn aangewezen, dat het verwijderen van een deel van de staart bij de biggen zo wordt uitgevoerd dat:

- bij de big geen onnodige pijn of onnodig letsel wordt veroorzaakt, en
- de big niet meer dan nodig is in zijn functioneren wordt belemmerd.

In de tweede plaats is het zo dat wanneer een deel van de staart bij biggen wordt verricht zonder dat aan de gestelde voorwaarden voldaan is, er een lichamelijke ingreep heeft plaatsgevonden in strijd met het verbod van artikel 2.8, eerste lid, van de Wet dieren. Dat verbod kan strafrechtelijk worden gehandhaafd (artikel 8.11 van de Wet dieren), maar heeft ook tot gevolg dat het bijvoorbeeld verboden is om die biggen te kopen of te verkopen (artikel 2.7, derde lid, van de Wet dieren).

Onderdeel E

Per 2030 wordt een nadere beperking gesteld aan het tandenvijlen bij biggen. Dat mag dan alleen nog als er een diergeneeskundige noodzaak is. Maar ook zal er, iedere keer dat de lichamelijke ingreep wordt uitgevoerd, een verbeterplan moeten worden uitgevoerd om de aanleiding voor het uitvoeren van de ingreep te voorkomen (zie daarover Artikel III, onderdeel A).

Onderdeel F

Met dit onderdeel vervalt de ingreep onthoornen bij runderen per een bij koninklijk besluit vast te stellen tijdstip (zie artikel IX, onder c). Zie nader het algemeen deel van de toelichting.

Artikel VIII Wijziging Besluit activiteiten leefomgeving

In artikel 4.807., eerste lid, onderdeel c, van het Besluit activiteitenleefomgeving wordt verwezen naar twee artikelen in het Besluit houders van dieren:

*"c. een huisvestingssysteem waarin legkippen van 18 weken en ouder en ouderdieren van legkippen van 18 weken en ouder worden gehouden in aangepaste kooien als bedoeld in artikel **2.71** of **2.72** van **het Besluit houders van dieren**; en"*

Artikel 2.71 vervalt op grond van dit besluit. Artikel 2.72 is per 7 oktober 2023 al vervallen. Daarom vervalt dit artikelonderdeel in het Besluit activiteiten leefomgeving op dezelfde datum als dat artikel 2.71 vervalt.

Artikel IX

De inwerkingtreding van onderdelen van dit besluit is verspreid over 1 januari 2027, 1 januari 2028 en 1 januari 2030. Daarnaast is voor de artikelen IV, V, VI, VII, onderdelen D en E, en VIII bepaald dat die op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip in werking treden, welk tijdstip voor de verschillende onderdelen van die artikelen verschillend kan worden vastgesteld. Zie nader de paragraaf inwerkingtreding in het algemeen deel van de toelichting.

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,